

ДЕБЮТ ЮНИХ НАУКОВЦІВ

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ МЕШКАНЦІВ С. ТАРАСІВКА, ЩО НА КИЇВЩИНІ

Дослідження Шаравари Наталії

*Мова - то душа народна!
Ти постаєш в ясній обнові,
Як пісня линеш, рідне слово, ти
наше диво калинове, кохана, материнська мова!
(Д. Білоус)*

Рідна мова... Вона така неповторна, мелодійна і співуча, бо ввібрала в себе гомін дібров і луків, полів і лісів, духмяний, п'яний запах рідної землі. У народу немає більшого скарбу, ніж його мова. Бо саме мова - це характер народу, його пам'ять, історія і духовна могутність. У ній відбиваються звичаї, традиції, побут народу, його розум і досвід, краса і сила душі, вона його, народу, цвіт і зав'язь. Ще в дитинстві рідна мова допомагає нам пізнавати світ, відкривати для себе великий і чарівний світ життя. Без мови не може існувати і розвиватися суспільство, бо вона допомагає людям обмінюватися думками, висловлювати свої почуття, досягати взаєморозуміння, створювати духовні цінності.

Із самого малечку в словах рідної мови людина відкриває для себе великий і чарівний світ життя. Мова — безцінний скарб народу, найголовніший літопис його життя. У її глибинах — філософський розум, витончений естетичний смак, сувора логіка, високі духовні злети. Мова — це підґрунтя культури, безмежний невичерпний океан вселюдського досвіду. Рідна мова пов'язує нас не тільки з іншими сучасниками, а і з минулими та прийдешніми — всіма генераціями нашого народу. Тому, доки існує мова — живе й народ, а її зникнення означає не тільки втрату історичної пам'яті, але і зникнення цілої нації, розчинення її серед інших людських спільнот.

Слово надто багато важить в житті, як відомо, воно може впливати на долю, воно вмить змінює настрій, робить людину щасливою або розгубленою. Прикро, коли чуєш, як часом, люди спотворюють нашу мову такими словами, яких не знайдеш у жодному із словників. Чи то нехтуючи, чи то не знаючи мови. Слушно згадати слова М. Рильського:

Як парость виноградної лози, Плекайте мову.

Пильно й ненастанно.

Політь бур'ян. Чистіша від сльози вона хай буде!

Щоб оволодіти мовними скарбами, людина мусить постійно докладати зусилля, усвідомлюючи, що існує складна наука рідної мови. Уже немовля пізнає таємничу красу звуків, слово допомагає дитині освоїти світ, учить її думати,

карточка — фотографія;
бакаї, баюри — нерівна дорога;
допіру — тепер;
чопок — заглушка (зневажливе про людину в нетверезому стані); жабуриння — водорослі;
курій — домашня птиця, що є ні півень, ні курка (гермафродит); осісьо — ось;
тамечки — там;
ополоник — черпак; жаба на ранній стадії розвитку; пацюк — щур.

Слід відмітити, що досить вагомий пласт у лексиці мого села складають русизми, які з часом пристосувались до особливостей моєї вимови і, в деяких випадках навіть витіснили з ужитку українські аналоги. Наприклад: зіма — зима; холодільнік — холодильник;
сок — сік;
пльонка — плівка;
город — місто;
забор — огорожа, тин;
потом — тоді, потім;
харашо — добре;
діжурний — черговий;
утюг — праска;
бистро — швидко;
січас — зараз;
наверно — мабуть;
канешно — звичайно;
пошти — майже;
сахар — цукор;
роза — троянда;
одіяло — ковдра;
год — рік;
морожене — морозиво;
кирпич — цегла.

Причини побудування русизмів і так званого "суржику" - політика радянського уряду спрямована на русифікацію українського народу.

Особливо тривожить те, що частина носіїв української мови часто вживає російські слова з підкресленою бравадою, хизуючись при цьому своїми «глибокими» знаннями російської мови. Інша категорія україномовців - це люди,

що не володіють українською літературною мовою і вживають російські слова, вважаючи при цьому, що це її літературні форми. Є ще й така категорія українців, що добре володіє літературною мовою, але часто лінується, не хоче напружити пам'ять і віднайти правильний український відповідник до російського слова. І як наслідок - українсько-російський покруч. Звичайно процес взаємопроникнення слів із однієї мови в іншу - закономірний процес. В українській мові є немало «законних», унормованих русизмів, полонізмів, германізмів, тюркізмів, запозичень з інших європейських мов. Вважається, що близько 10% слів нашої мови є іншомовними запозиченнями. Однак, коли слова з чужої мови вживаються бездумно, безсистемно, коли перекручується їх зміст і спотворюється звукове оформлення, це засмічує мову.

Морфологічні особливості місцевої говірки проявляються у вживанні дієслівних форм типу "літа" замість "літає", "слуха" замість "слухає", "зна" замість "знає" тощо.

Порівняємо: "Він зна, що робить" замість "Він знає, що робить";

"Дівчина зачаровано слуха, як співа соловей" замість "Дівчина зачаровано слухає, як співає соловей";

"Над хатою літа чорногуз" замість "Над хатою літає чорногуз".

У мові жителів с. Тарасівка вживається переважно форма од-: одламати, одчинити, одрізати, одбити, одробити, одказати, одрубати, одгородити, оддати, од тебе, од мене, од хати, од дороги тощо.

Для мови корінних жителів характерним є вживання префіксів рази-, піди-, оди-, нади-, замість літературної форми розі-, піді-, віді-, наді-. Наприклад: одирве — відірве;

одиб'є — відіб'є

одишле — відішле

розитре — розітре;

розиб'є — розіб'є

розирве — розірве;

підийде — підіде

підиб'є — підіб'є;

надирвать — надібрати;

надирвать — надірвати;

надислать — надіслати.

Для української літературної мови характерне вживання початкового

(епентетичного) звука н в особових формах родового, знахідного і місцевого відмінків займенників він, вона, воно, вони після прийменників: у нього, до неї, до нього, круг нього, біля неї, біля них.

У мовленні коріних мешканців села початковий и формах родового, знахідного і місцевого відмінків займенників він, воно, вони після прийменників відсутній.

Наприклад:

На виду він був ще молодший, хоч у його вже кучерявилась борода. Кругом його вирувала вода.

Я прийшов до його в гості.

До їх у клуб привезли виставу.

На сьогоднішній день у мові старожилів села збереглася така унікальна граматична особливість, як форма двоїн: дві руці дві лопаті дві сапі дві хаті дві козі дві нозі

Вживається ця форма переважно в іменниках жіночого роду в називному відмінку у поєднанні з числівником дві.

Для жителів мого села характерним є вживання в усному мовленні прикінцевого -ть в дієсловах неозначеної форми: читать, писать, розказать, любить, жить, ходить, радіть, копать, сіять, молотить тощо.

Морфологічною особливістю мови жителів с. Тарасівка є вживання в родовому відмінку однини іменників II відміни чоловічого роду з основою на - р, закінчення -а на відміну від літературного -я\ лікара (замість лікаря); токара (замість токаря); кобзара (замість кобзаря); Ігора (замість Ігоря);

Наприклад: Я сьогодні ходила до лікара. Ігора цілий день не було дома. Твердо вимовляється звук [р] і в дієсловах I особи однини теперішнього часу: віру (замість вірю); говору (замість говорю); ору (замість ору); вару (замість варю); провіру (замість провірю).

Відповідно до вимог сучасного правопису в родовому відмінку однини іменників III відміни слід вживати закінчення -/: солі, честі, совісті, радості. У мові жителів села, особливо літніх, вживається закінчення -и: соли, чести, совісти, радости.

У мовленні молоді і у моєму мовленні такої мовленнєвої особливості немає.

Очевидно, впливом російської мови викликане вживання мешканцями села суфікса -ік- замість літературного -ик- у деяких словах: зонтік (парасоля), бантік, кантік, братік тощо.

Своєрідним є вживання прийменника крізь з іменниками або займенниками у значенні мимо, повз:

крізь хату (замість мимо хати);

крізь мене (замість мимо мене);

крізь школу (замість повз, мимо школу).

Іноді замість вказаного займенника той вживаються форма тей: на тей день, у тей час, на тей двір тощо.

Для мови мешканців села характерним є цілий ряд фонетичних (орфоепічних) особливостей. Зокрема це стосується частого вживання сполучення "хв" або звука [х] замість [ф]. Якщо ми розглянемо історію появи в українській мові звука [ф], то помітимо, що давні українці його не мали. В сучасній українській мові всі слова, що мають цей звук — іншомовного походження. Наприклад: хворма — форма; Хведор — Федір; хвабрика — фабрика; хвара — фара; тухлі — туфлі; вахлі — вафлі; хвартух — фартух.

В деяких словах іншомовного походження, що починаються на голосний звук, не вимовляється, а випускається або до нього додається приголосний:

гірок — огіро

Іван — Іван;

кардіон — акордеон тощо.

Фонетичною особливістю вимови мешканців села є твердість звуків [д], [н], [л], [т] перед [і], що суперечить орфоепічним нормам українського літературного мовлення. Наприклад:

слово	слід вимовляти	вимовляємо
тверді	[твеирд'і]	[твеирді]
руді	[РУДІ]	[руді]
раді	[рад'і]	[раді]
зелені	[зилен'і]	[зеилені]
веселі	[веисел'і]	[ВЄИСЄЛІ]
гарні	[гарн'і]	[гарні]
рум'яні	[румйан'і]	[румйані]
погані	[поган'і]	[погані]
прибрані	[прибран'і]	[прибрані]
спалені	[спалеин'і]	[спаленні]
поранені	[поранен'і]	[поранені]
ніч	[н'іч]	[ніч]

Отже, для мови жителів мого села, і для мого мовлення характерним є наявність цілого ряду фонетичних, морфологічних, лексичних особливостей, які відрізняють її від літературного мовлення

Багатство синонімічного ряду

Щоб точно передати думку співрозмовникові, необхідно досконало володіти мовою, якою розмовляємо. Особливо велика роль у художній мові, та й у повсякденному мовленні, слів — синонімів. Синоніми — це слова, близькі за значенням, але різні за звуковим оформленням.

Чим більше маємо синонімів, тим багатша сама мова. Слова — синоніми є одним із найважливіших засобів точного вираження думки й почуття у всіх їх

найтонших відтінках.

Візьмемо, наприклад, слово "говорити", яке вказує на володіння рідною мовою. Нейтральне слово, але яка багата його семантична забарвленість:

розмовляти, казати;

мовити, відчеканювати (чеканити слова) — синоніми з позитивним забарвленням; сюсюкати, гелготати, сичати, патякати (синоніми, які несуть в собі негативне забарвлення і передають негативне).

А скільки синонімів може мати дієслово "іти". Візьмемо основне значення цього слова: "пересуватися, рухатися, переступаючи ногами". І тут в нього з'являється багато слів — синонімів з різним емоційним забарвленням:

Іти — простувати, прямувати, крокувати, марширувати, ступати, мандрувати, виступати, посуватися, пливати, плинути, брести, дріботіти, чимчикувати, тупцюти, клигати, повзти, пхатися, плестися, теліпатися, телючитися, тарабанитися, чапати, чалапати, човгати, чвалати, шкандибати, ковиляти, сунутись, плентатись, волочитись, віятись та інші.

Розглянемо деякі із цих синонімів. Синонім простувати та прямувати передають додатковий смисловий відтінок: "йти, рухатись слідом, безпосередньо за ким — небудь". Наприклад: дорогою простувала ватага хлопчаків. Діти прямували до школи. Але ж в розмовній мові ми досить часто чуємо: "Дорогою промарширувала ватага хлопчаків". В даному випадку дієслово марширувати буде передавати емоційний стан співрозмовників, їх відношення до баченого і, в залежності від обставин, може нести в собі як позитивне, так і негативне забарвлення.

Непоспіхом, поважністю, гідністю буде віяти від слова виступати. Зневагою, згрубілістю окрашені дієслова пливати, пертись, пхатись.

Дещо в іншій тональності будуть звучати синоніми брести, клигати, плестись, чапати, чалапати, човгати, чвалати. Бреде дідусь — а отже, іде повільно, через силу. Хтось клигає — а отже, іде важко, повільно. Діти після екскурсії по місту, ледве плелись додому — а отже, ішли стомлено, повільно.

Синоніміка слів дуже багата та яскрава. Слова-синоніми допомагають точніше висловити свої думки, почуття. Вони збагачують наше мовлення. Ось і маємо:

Бігти — (пряме значення "швидко пересуватися на ногах у будь — якомунапрямку, поспішно йти") мчати, летіти, чесати, чухрати.

Дивитись — (пряме значення "направляти погляд, щоб побачити кого -небудь, що-небудь") глядіти, вдивлятись, лупати очима.

Багата синоніміка мови мешканців мого села не тільки дієслів, а й прикметників. Людське око здатне розрізняти дуже багато кольорів. Але для українців найулюбленішими, найшанованішими залишаються кольори червоної гама. Червоний колір — пряме значення "колір крові". Але який багатий

синонімічний ряд:

Червоний —яскраво — червоний — позначає червону фарбу, але таку від якої аж очі ріже;

-вогнисто-червоний — ніби асоціація червоного кольору з вогнем; -

червоногарячий — порівняння з кольором вогню. Наприклад: Сонце сідало за обрій червоногаряче.

-палаючий - дуже яскраве червоне забарвлення. Наприклад: Палаючі маки полум'яніють біля обеліску.

-рубіновий — асоціація з кольором рубіна, вказує на густо-червоний колір. Цей синонімічний ряд ми можемо продовжити:

-рожевий — блідо-червоний; -малиновий — колір малини; -пурпурний —

яскраво-червоний колір; -кривавий — колір крові; -бордовий — темно-червоний;

-багровий — червоний густого, темного відтінку. Згадаємо слова, які промовисто будуть говорити:

про людську красу: гарний, красивий, вродливий, хороший, славний, гожий, ладний, пригожий, прекрасний, казковий, дивний, чарівний, чудовий.

про слова вітання: добрий день, добридень, здоров, здрастуй, здорові будьте, здоровенькі були, доброго здоров'я, вітаю, моє шанування, привіт, мої вітання.

про слова-прощання: до побачення, до скорого побачення, до скорої зустрічі, всього доброго, всього найкращого, на все добре, щасливо, щасливо залишатися, бувай, будь здоров, залишайтеся здорові. Моє шанування, прощайте, пока, давай.

Розмаїття слів-синонімів, особливо в розмовній мові, робить нашу мову яскравою, виразною, емоційнішою, а значить — багатшою.

Отже, мова жителів мого села, як і українська мова взагалі, характеризується великим багатством синонімічного ряду, що робить її точною, емоційною, образною.

Крилате слово

Надзвичайної образності й краси нашої мові надають народні порівняння, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти, крилаті вислови, якими так багата мова мешканців мого села. Вони щільно ввійшли в наше життя. Народне слово завжди емоційне, багатобарвне, колоритне, адже в ньому відбиваються не лише старовинні сторінки нашої історії та культури, а й багата душа народу.

Ми на кожному кроці чуємо побажання успіху, вдачі, іноді в досить жартівливій формі "ні пуху, ні пера". Цей фразеологічний вислів, який тепер широко побутує в нашій мові, виник дуже давно. Із давніх часів люди вірили, що можна "наврочити комусь", "зурочити когось". Тому мисливець, збираючись на полювання, не хотів,

щоб йому бажали успіху, оскільки вірив, що він не відбудеться. Тоді люди висловлювали йому своє побажання в досить дивній формі, проказуючи: "Ні пуху, ні пера". У прямому розумінні це означало побажання не принести з полювання ні звіра, ні птаха. В такому випадку мисливці вважали, що повернуться зі здобиччю: щось подібне до звичаю "табу". З часом цей вираз набув узагальнюючого значення, поширився на інші ситуації людського життя і тепер вживається при доброзичливому ставленні до людини, коли їй бажають великого успіху у вирішенні певних справ.

Вислів "зарубай собі на носі" виник дуже давно, ще тоді, коли люди не знали письма. Щоб не забути чогось, вони робили на спеціальних паличках ("ношах") зарубки. Тут же занотовувались чи карбувались борги. Такі палички люди завжди брали із собою. Звідси і вираз "зарубай собі на носі" (на тому, що носиш).

А як погано, незручно, "не в своїй тарілці" ми відчуваємо себе, коли нас хтось "водить за носа", обіцяє і не виконує обіцянки. Звідки ж взявся цей вислів? Колись смагляве плем'я циган любило водити по людних місцях ведмедів. Ведмедям устромляли в ніс кільце — і вони робилися слухняними. Такі мандри не були для циган, звичайно, виснажливою справою. Та й подекуди щастило їм видурювати у людей за видовисько такі-сякі гроші. Звідси недалеко й до сучасного водити за носі — обманювати, обдурювати, манити обіцянками.

Як ми говоримо про людину, якій не можна довіряти, на яку не можна покластися, яка часто і легковажно міняє свої погляди і рішення? Має "сім п'ятниць на тиждень". Цей образливий вислів виник давно, коли наші предки "шанували п'ятницю", вважаючи її святим днем, у який поминали вмерлих. У такий день збирались торги, на яких люди купували, продавали, брали в борг, повертали позики. Отже, п'ятниця ставала й строковим днем. Особливо популярним серед людей були п'ятниці весняної й осінньої пори. Саме в цей час найбільше було порушено угод. У всі дні тижня боржник часом обіцяв сплатити свій борг, але мішав час, а обіцянка не виконувалася. Так і склався вислів про таку людину, що в неї "сім п'ятниць на тиждень".

Скільки разів ми чули вислів "дати прочухана" або "дати прочуханки", що означає добряче побити. В більшості випадках ця погроза несе в собі гумористичний відтінок, але ж, в деяких випадках, ми і отримуємо "доброгочухана" чи то за невиконану роботу, чи за погану оцінку, чи за незадовільну поведінку. За ці ж самі провини нам можуть "намилити шию", "наклепати по потилиці", "нам'яти вуха". Усі ці звороти не означають, що били безпосередньо лише по шиї або в боки, це образно сказано, але цілком реально. При погрозах (а саме ці вислови і лягають в їх основу) згадка про ту чи іншу частину тіла людини має налякати, застерегти, стримати когось від відчайдушних

спроб досягти свого. А коли це не вдається, то "рахують ребра". І чим? Саме "березовою кашею".

Чому саме березовою? Слово "каша" віддавна в наших предків виступало як синонім бенкету, народної забави, пов'язаної з відзначенням важливої події. "Заварити кашу" - то була складна річ і вимагала значних зусиль та матеріальних витрат організаторів. Не завжди в цій справі все проходило добре, гладко. Іноді були й серйозні ускладнення. Тому й виник такий вираз "заварили кашу, тепер доводиться їсти", тобто розплутувати складну і часто неприємну справу, що ускладнювала взаємовідносини між людьми. У зв'язку з цим виникли звороти: "розбити глек", "розбити горщик" стосовно до того, з ким посварились. Але не кожна людина може успішно розв'язати те чи інше питання. Про таку людину казали: "З нею каші не звариш". Із цим фразеологізмом з'явився вислів "березова каша", що носить іронічне забарвлення. Раніше в школах дітей за провини карали. Замість каші учень одержував часом кілька ударів березовими різками. Звідси й вислів "березова каша", а від нього й фразеологізм "звідав березової каші".

Отже, крилате слово — запорука багатства рідної мови. Мова жителів села характеризується наявністю фразеологізмів, крилатих висловів, прислів'їв, приказок, які роблять її багатогою і неповторною.

Необхідність роботи над збагаченням свого мовлення

Словниковий запас кожної людини ніколи не встановлюється остаточно: він змінюється протягом усього її життя: залежно від обставин життя одні слова переходять у пасивний словник, інші — з'являються в активному словнику щоб потім знову повернутись у пасив. В особистому словнику людини освіченої, людини, яка багато читає і мислить над прочитаним, постійно працює над собою, — десятки тисяч слів; проте у повсякденному побутовому спілкуванні ми, як правило, не вживаємо більше 2—3-х тисяч слів.

Я також працюю над збагаченням свого словника. Прагну багато читати, не пропускаючи жодного незнайомого слова, виписую те, що здалося особливо влучним, що може знадобитися в певній мовній ситуації та ін.

Намагаюся бути уважною до логіки викладу (у власному й чужому мовленні), розширюю свою обізнаність (театр, кіно, радіо, телебачення, газети, журнали, нові книжки).

Проте багатство словника без точності вживання слів — невелике надбання. Неточно сформульована думка звучить з меншою політичною гостротою. Більше того, вона може бути сприйнята хибно.

Із зростанням вимогливості до своєї мови зменшується кількість «варіантів» можливого висловлення: людина наближається до найточнішого, найефективнішого способу висловлення, відкидаючи всі інші як недостатні.

Я прагну не користуватися у своєму мовленні штампами тому, що користування штампами призводить до беззмістовності фрази, до «вивітрювання» конкретного змісту. При такому мовленні думка і її мовне втілення начебто роз'єднуються, мова загалом знеособлюється. Є такий, досить виразний експресивно, мовний засіб — «подвійне заперечення» (наприклад: не можна не посміхнутися, спостерігаючи це). Проте вислови не можна не вказати, не можна не зупинитися, не можна не назвати й подібні давно вже стали невиразними, знеособленими штампами. Штмп убиває живе слово, цікаву думку.

В усному мовленні я намагаюсь уникати професійних жаргонізмів, діалектизмів і просторічних елементів насамперед як невідповідних для офіційного спілкування лексичних засобів (адже всі вони — слова з обмеженою сферою застосування, у них часто виявлене забарвлення «нелітературності»). Вживання їх виставляє службову особу в невідгідному для неї світлі — воно свідчить про недостатню мовну (а, значить, і загальну) культуру.

Особливо складно буває зробити правильний вибір слова тоді, коли те саме слово є і в російській, і в українській мовах, але має неоднакове забарвлення. Так, деякі українські слова, ближчі за своїм звуковим оформленням до російської мови, мають в українській мові виразний розмовний відтінок, порівняйте: ризикуючи і рискуючи (розмовне), неабиякий і немаловажний (розмовне), втриматися і вдержатися (розмовне), щастити (таланити) тощо.

Щоб переконатись у тому, що добір слова — це справжнє мистецтво, що ним треба оволодівати, потрібно звернути увагу, якими словами можна передати таке просте, здавалося б, поняття, як «прийти». В українській розмовній мові є цілий ряд надзвичайно виразних дієслів, які не лише називають цю дію, а й дають їй характеристику, показують наше ставлення як до самої дії, так і до того, хто її виконує: це й прилізти, притягтися, приволочитися, це іще й пришвендіти, припхатися, притарганитися. Ще можна так: нанести візит, засвідчити повагу, прибути з місією', можна просто відвідати, а то завітати, а ще нагодитися (стати випадковим свідком чогось). Крім того, можна сказати: мені довелося побувати, я мав нагоду побачитися з, трапилося мені зайти, мені пощастило зустріти, я мав честь засвідчити свою повагу, мені випало (припало) та ін. — тоді, коли увага переноситься з самого дієслова прийти (як результату дії йти) на те, що людина застала там, куди прийшла, кого зустріла, що почула й побачила.

Тому такою бідною видається моя мова, тому що з усіх можливих способів висловлення я обрала один і вживаю його доречно й недоречно.

Кожне слово рідної мови має неповторну біографію. Воно може наповнюватися

як ніжністю і добротою, так і ненавистю та зневагою. Любов до рідного краю виявляється в любові до рідного слова. Якщо людина байдуже до рідної мови, то в її душі вмирають віковічні духовні надбання народу, народні ідеали і прагнення, краса рідної землі. Людина стає без роду і племені, котиться перекотиполем у безодню бездуховності.

Мова — єдине знаряддя для засвоєння спадщини минулого, найвищих здобутків людської культури, людської мислі. Це і місток до нашого прийдешнього, про яке мріяло людство. Слово — наймогутніше знаряддя, що уможливорює перегук поколінь, збирає перлини думки, мистецтва і добра в духовну скарбницю людства. Слід працювати над удосконаленням свого мовлення, збагачувати свій словниковий запас.

Висновок

Я постійно працюю над удосконалення власного мовлення. Звичайно, це нелегко, але необхідна умова мого професійного зростання, показник загальної культури і освіченості. Я стежу за своїм мовленням, намагаюся не вживати діалектизмів, слів-паразитів, суржику, і навпаки стараюся користуватися синонімічним багатством рідної мови, фразеологізмами, крилатими висловами. І якщо кожен з нас буде любити рідну мову, прагнутиме до удосконалення мовлення, то наша мова буде досконалою, багатою і служитиме багатьом прийдешнім поколінням.

Калиною, солов'їною називають українські поети нашу мову. Кожен поет по-своєму, але, водночас, щиро, з синівською любов'ю звеличує рідну мову. Ось як В.Сосюра захоплюється мовою:

Омово рідна! їй гаряче серце Віддав я недарма,

Без мови рідної, юначе, Й народу нашого нема.

Людина може володіти кількома мовами, залежно від її здібностей, нахилів і прагнень, але найкраще, найдосконаліше вона має володіти, звичайно, рідною мовою. І це не тільки тому, що цією мовою користується повсякденно, а й тому, що рідна мова - це невід'ємна частка Батьківщини, голос народу й чарівний інструмент, на звуки якого відгукуються найтонші, найніжніші струни людської душі. З рідною мовою мають зв'язок найдорожчі спогади про перше слово, вимовлене в дитинстві, почуте з маминих вуст, затишок батьківської хати,

веселий гомін дитячого гурту, тихий шелест листя старої верби, під якою вперше зустрівся з коханою людиною:

Вона, як зоря пурпурова, Що сяє з небесних висот.

І там, де звучить рідне слово, Живе український народ.

Мова народу - найкращий цвіт, що ніколи не в'яне, а вічно живе, розвивається.

Одна українська приказка говорить: "Ласкавими словами і гадюк чарують". Тож бережімо рідну мову, шануймо і розвиваймо, дбаймо про її чистоту і красу, намагаймося говорити один одному лише добрі слова, тоді і світ навколо стане кращим, добрішим.